

Sygn. akt II Ca 552/13

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anatol Gul

Sędziowie: SO Aleksandra Żurawska

SO Piotr Rajczakowski

Protokolant: Alicja Marciniak

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku **B. D.**

przy udziale **U. D., E. W. i P. W.**

o **stwierdzenie nabycia spadku**

na skutek apelacji uczestniczki postępowania E. W.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

z dnia 4 marca 2013 r., sygn. akt I Ns 1036/12

p o s t a n o w i a:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że stwierdzić,

iż spadek po J. G., zmarłej 16 września 2012 r.

w S., ostatnio stale zamieszkałej w G., na

podstawie ustawy nabyły córki E. W. i B. D.

po ½ części spadku każda z nich (pkt II) oraz uchylić pkt III i IV

zaskarżonego postanowienia;

II. oddalić wnioski uczestniczki E. W. o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 552/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 4 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w pkt I stwierdził, że spadek po R. G. na podstawie dziedziczenia ustawowego nabyły jego żona J. G. i córka B. D. po 1/2 części, zaś w pkt II stwierdził, że spadek po J. G. na podstawie testamentu własnoręcznego z dobrodziejstwem inwentarza nabyli wnuczka U. D. i wnuk P. W. po 1/2

części. Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych. R. G. zmarł 7 kwietnia 2003 r. w W., jako spadkobierców ustawowych pozostawiając małżonkę – J. G. oraz córkę B. D.. J. G. zmarła 16 września 2012 r. w S., jako spadkobierców ustawowych pozostawiła po sobie córki – B. D. i E. W.. W dniu 10 lutego 2003 r. J. G. sporządziła własnoręcznie pismo, zatytułowane „testament”, w którym opisała ostatnią wolę swoją i męża i podpisała się pod nim, wskazując jako spadkobierców swoje wnuki – U. D. i P. W., w częściach równych. Wszyscy spadkobiercy złożyli oświadczenia o przyjęciu spadku po J. W. wprost, z wyjątkiem P. W., który przyjął spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Rozważając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że pismo z dnia 10 lutego 2003 r. sporządzone przez J. G. (bezsporne między stronami, każdy z uczestników potwierdził własnoręczność pisma spadkodawczyni), zostało napisane przez nią własnoręcznie, zaopatrzone datą i podpisane. Ostatnią zaś wolą spadkobierczyni było by jej wnuki P. W. i U. D. odziedziczyły dom należący do niej i do męża po połowie. Z zeznań stron wynika, iż w skład spadku po spadkodawcach nie wchodził inny majątek, niż pozostawiona nieruchomość. Sąd przyjął, iż pismo sporządzone przez spadkodawczynię winno być uznane za testament i zgodnie z tym uznał, iż spadek po J. G. na podstawie testamentu, z dobrodziejstwem inwentarza (oświadczenie złożone przez P. W.), nabyły jej wnuki – P. W. i U. D., po 1/2 części. Sąd nie miał natomiast wątpliwości, iż powyższe pismo nie może stanowić testamentu R. G., a co za tym idzie musi tu nastąpić dziedziczenie ustawowe, zgodnie z którym, na podstawie art. 931 kc spadek po R. G. odziedziczyły w częściach równych, jego małżonka J. G. i córka B. D.. Zgodnie z treścią art. 949 kc spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Natomiast treść art. 948 kc wskazuje, iż testament należy tak tłumaczyć, ażeby zapewnić możliwie najlepsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy. Ponadto, w związku ze złożeniem oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza przez P. W., Sąd z urzędu wydał postanowienie o skierowaniu sprawy do Naczelnika Urzędu Skarbowego, celem sporządzenia spisu inwentarza po zmarłej J. G..

W apelacji od powyższego postanowienia w pkt II uczestniczka E. W. zarzuciła mu:

1. naruszenie prawa materialnego i procesowego mające wpływ na treść wyroku tj. art. 942 kc przez niezastosowanie normy w nim zawartej, art. 949 § 1 kc przez niewłaściwą wykładnię normy w nim zawartej oraz art. 328 § 2 kpc przez pominięcie w treści uzasadnienia wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa,
2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na przyjęciu, że pismo zawierające ostatnią wolę spadkodawców J. G. i R. G. jest testamentem holograficznym w odniesieniu do oświadczeni woli spadkodawczyni, pomimo że dokument ten został podpisany (...) w sytuacji, gdy żadne z nich z osobna nie podpisywało się w ten sposób, a nadto brak jest dowodu, iż przy sporządzeniu ww. dokumentu oboje spadkodawcy byli obecni, jak też nierozstrzygnięta jest okoliczność, czy spadkodawcy mając ewentualną świadomość, że przedmiotowe rozporządzenie na piśmie jest nieważne, sporządziliby tej treści ostatnią wolę.

Wskazując na powyższe zarzuty, uczestnik postępowania wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustalenie spadkobrania po J. G. w drodze ustawy, z uwzględnieniem zasądzenia kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego od wnioskodawcy oraz uczestników U. D. i P. W. na rzecz uczestniczki E. W. za obie instancje, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja podlegała uwzględnieniu. Sąd Okręgowy rozpoznając niniejszą sprawę po przeprowadzeniu uzupełniającego postępowania dowodowego w postaci zapewnień spadkowych uczestników postępowania ustalił dodatkowo, że w testamencie z dnia 10 lutego 2003r. zostało zawarte wspólne rozporządzenie ostatniej woli małżonków J. i R. G.. Z treści tegoż testamentu wynika, że zarówno J. G. jak i jej mąż R. G. przeznaczają swój dom położony w G. wnukom U. D. i P. W.. Testament ten został spisany przez J. G., która pod jego treścią nakreśliła podpis (...). R. G. wraz z J. G. uczestniczył przy sporządzeniu powyższego testamentu, nie napisał go jednak i nie podpisał, bo był chory. Był to jedyny testament sporządzony przez spadkodawców. Nikt ze spadkobierców / zarówno ustawowych jak i testamentowych/ nie był obecny w chwili jego sporządzania. Oboje spadkodawcy jeszcze przed sporządzeniem testamentu komunikowali rodzinie o tym jaka jest ich ostatnia wola. Pismo zawierające testament już po śmierci J. G.

odnalazła w jej mieszkaniu uczestniczka B. D.. Biorąc pod uwagę te okoliczności Sąd Okręgowy uznał, że przedmiotowy testament nie może być traktowany jako własnoręczny testament J. G. zawierający tylko jej rozporządzenie majątkiem na wypadek śmierci. Z zapewnienia spadkowego uczestniczek B. D. i U. D. wynika bowiem jednoznacznie, że R. G. również uczestniczył przy sporządzeniu tego testamentu, zawiera więc on wspólne oświadczenie spadkodawców dotyczące ich ostatniej woli, takie rozporządzenie majątkiem było zresztą wiadome dla większości rodziny, gdyż oboje spadkodawcy wcześniej już wyrażali swe zdanie w tej kwestii. R. G. nie spisał i nie podpisał tego testamentu jedynie z tego względu, że nie pozwalał mu na to stan zdrowia. Uczyniła to więc niejako w jego imieniu J. G.. Zgodnie z art. 942 kc testament może zawierać rozporządzenia tylko jednego spadkodawcy. Zakaz wynikający z tego przepisu polega na niedopuszczalności połączenia oświadczeń ostatniej woli dwóch lub więcej osób w jednym dokumencie. Tak sporządzony testament jest bezwzględnie nieważny. Należy też zauważyć, że testament własnoręczny zawierający wspólne oświadczenie ostatniej woli jest nieważny z powodu niezachowania wymogów własnoręczności sporządzenia testamentu, dwie osoby nie mogą bowiem jednocześnie własnoręcznie sporządzić jednego dokumentu / patrz: A. Kidyba „Komentarz do art. 942 Kodeksu cywilnego” pod red. E. Niezbickiej/. Z przedmiotowego testamentu wynika niezbicie, że zawiera on rozporządzenie majątkiem na wypadek śmierci wspólne dla małżonków J. i R. G., gdyż w jego treści użyto sformułowań w liczbie mnogiej / „nasza ostatnia wola”, „dzielimy na dwie części”, „prosimy o uszanowanie naszej ostatniej woli”, „to co zostawiamy jest dorobkiem naszego całego życia” /, ponadto pod testamentem widnieje podpis (...). Mając na uwadze te okoliczności Sąd Okręgowy nie podzielił poglądu Sądu Rejonowego, iż w oparciu o przepis art. 948 kc należy testament ten potraktować jako oświadczenie ostatniej woli J. G.. Przepis ten bowiem zawiera uregulowania dotyczące wykładni ważnie sporządzonego testamentu / patrz: postanow. SN z 16.11.1999r, II CKN 537/98, Lex nr 1216190, postanow. SN z 6.11.1998r, III CKN 3/98, Lex nr 50671 /. Skoro więc przedmiotowy testament z uwagi na przepis art. 942 kc jest nieważny, wyłączona jest możliwość dokonywania jego interpretacji. Na koniec należy podnieść, że Sąd Okręgowy nie dał wiary tej części zapewnienia spadkowego uczestniczki E. W., w której sugerowała, że testament mógł zostać spisany już po śmierci R. G.. Wcześniej bowiem o takich okolicznościach sprawy uczestniczka ta w ogóle nie wspominała, ponadto jej twierdzenia w żaden sposób nie korelują z zapewnieniami spadkowymi pozostałych uczestników, a w końcu z treści samego testamentu wynika, że został on sporządzony 10 lutego 2003r / czyli jeszcze przed śmiercią R. G. /, Należy też podkreślić, że również w apelacji sporządzonej przez profesjonalnego pełnomocnika uczestniczki E. W. okoliczność powyższa nie została podniesiona.

Reasumując ze względów już wyżej opisanych Sąd Okręgowy uznał apelację za uzasadnioną i na mocy art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc orzekł jak postanowieniu, mając jednocześnie na uwadze integralność postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku, uchyleniu powinien podlegać pkt III i IV orzeczenia Sądu Rejonowego dotyczące sporządzenia spisu inwentarza, gdyż spadkobierczyni ustawowe w niniejszej sprawie nabyły spadek wprost.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w oparciu o przepis art. 520 § 1 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc i art. 13 § 2 kpc.